

CURSUL IX

CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND SISTEMUL INDICATORILOR MACROECONOMICI

- 9.1 Noțiuni fundamentale
- 9.2 Indicatori macroeconomici - terminologie, concepte, definiții
- 9.3 Principalele caracteristici ale sistemului de indicatori
- 9.4 Considerații generale privind Sistemul Conturilor Naționale
- 9.5 Funcțiile și particularitățile SCN
- 9.6 Grupele de conturi din cadrul SCN

9.1 Noțiuni fundamentale

Economia națională este un sistem complex, dinamic și cu autoreglare. În acest sistem cantitatea de informație este finită, și orice intrare de informații din mediu în sistem și orice ieșire din sistem în mediu sunt controlabile sau observabile. Mai mult decât atât, economia națională este un sistem deschis, adică un sistem care nu poate fi considerat ca fiind complet izolat de mediul ambient sub aspect informațional.

Pentru a analiza un astfel de sistem teoria economică oferă o multitudine de categorii economice, precum și de o serie de modele macroeconomice privind relațiile dintre variabilele macroeconomice cu scopul emiterii de ipoteze pe baza acestor modele.

Teoria macroeconomică ne oferă și modele simplificate de analiză a proceselor și fenomenelor economice ale lumii reale. Prin urmare analiza macroeconomică efectuată în scopul explicării fenomenelor și proceselor complexe și interdependente ce au loc în economie nu se poate face decât cu ajutorul variabilelor macroeconomice, care ne permit cuantificarea elementelor exprimate de categoriile economice. Astfel creșterea economică trebuie să o reflectăm atât la nivel absolut, prin creșterea PNB real pe locuitor de la un an la altul sau de la o perioadă la alta, sau prin rata creșterii economice. Șomajul, ca dezechilibru complex pe piața muncii trebuie exprimat ca mărime absolută prin numărul de șomeri și ca mărime relativă prin rata șomajului. Inflația, ca dezechilibru complex pe piața monetară trebuie exprimată cu ajutorul ratei inflației. De asemenea oferta națională de bunuri și servicii o exprimăm prin PNB.

Toate aceste expresii cantitative ale categoriilor economice constituie **sistemul de indicatori macroeconomici** care sunt indispensabili analizei macroeconomice și de care trebuie să se ocupe statistica macroeconomică.

Denumirea de statistică macroeconomică include cuvântul macro ce vine de la grecescul "makros" care înseamnă mare, sugerând referirea la probleme economice de dimensiuni mari, adică la nivelul economiei naționale. Deci, statistica macroeconomică ca parte a statisticii social-economice are ca obiect studierea, sub aspectul specific obiectului statisticii ca știință, a economiei naționale în ansamblul său. În acest scop, fenomenele și procesele social-economice care au loc în economia națională sunt măsurate, ordonate, sistematizate și agregate prin metode statistice de observare, prelucrare și analiză.

Informațiile obținute prin măsurarea, ordonarea și sintetizarea fenomenelor din economia națională stau la baza calculării unor agregate macroeconomice care exprimă aspecte esențiale ale economiei în ansamblul său (potențialul economic, rezultatele valorificării potențialului economic, veniturile societății în ansamblu și ale membrilor săi, consumul societății în general și al populației în special, etc.). Agregatele macroeconomice

exprimă cantitativ dimensiunea structura și evoluția variabilelor esențiale ale economiei naționale și stau la baza analizelor macroeconomice, a cunoașterii stării economiei naționale.

Agregatele macroeconomice elaborate și analizate de statistica macroeconomică alcătuiesc un sistem ce stă la baza caracterizării și analizei laturilor esențiale ale economiei naționale: nivelul dezvoltării economice, potențialul economic, structura economiei naționale, evoluția nivelului și structurii economiei, rezultatele valorificării potențialului economic și eficiența acestei valorificări, nivelul de trai al populației, compararea internațională a aspectelor menționate.

Elaborarea sistemului de agregate macroeconomice (indicatori sintetici) constituie un proces statistic complex și de mare răspundere. Pentru a obține un sistem de agregate macroeconomice corespunzător, calculele efectuate trebuie să se bazeze pe date primare veridice, date care, ordonate, sintetizate și agregate după principii metodologice, științifice permit obținerea unor agregate macroeconomice (indicatori sintetici) care să reflecte cât mai real laturile esențiale ale activității economice, generalizate prin indicatorii calculați.

Având în vedere considerațiile de mai sus, putem afirma că macroeconomia, ca parte a științei economice, are următoarele **obiective** principale:

- stabilirea variabilelor economiei naționale care permit cunoașterea și explicarea comportamentului acesteia;

- studierea relațiilor dintre principalele variabile macroeconomice și evidențierea raporturilor dintre acestea, cum ar fi relațiile dintre: producție – consum, venituri – investiții, venituri - prețuri etc.;

- analiza unor dezechilibre care pot să apară între diferite variabile ale economiei naționale: inflația, deficitul balanței de plăți externe etc.

Sistemul de indicatori macroeconomici elaborat de statistica macroeconomică reprezintă un instrument important al macroeconomiei, ca parte a teoriei economice.

9.2 Indicatori macroeconomici - terminologie, concepte, definiții

Indicatorii care exprimă rezultatele activității la nivel macroeconomic evidențiază mărimea și structura producției naționale și asigură posibilitatea caracterizării în timp a economiei naționale, efectuarea calculelor de eficiență; de asemenea, indicatorii de rezultate sunt implicați în determinarea unei game largi de proporții și corelații macroeconomice fundamentale. Acești indicatori se calculează în cadrul Sistemului Conturilor Naționale (SCN).

Generic, indicatorii macroeconomici se încadrează în categoria generic definită ca fiind a agregatelor.

Agregatele semnifică în calculele macroeconomice mărimi globale prin care se descriu numeric anumite laturi ale vieții economice. Cele calculate în SCN sunt rezultatul agregării datelor evidențiate în conturile subiecților sau ale sectoarelor instituționale. Principalele agregate de rezultate calculate în SCN sunt: Produsul Intern Brut, Produsul Intern Net, Venitul Național, Venitul Disponibil, Venitul Personal Disponibil.

Agregarea are în statistică sensuri diferite:

1. o însumare;
2. estimarea unei mărimi globale, un agregat care derivă dintr-o simplă însumare;
3. teoria indicilor.

Agregarea în sensul (1) intervine în următoarele situații:

- Însumarea prin intermediul unităților. Dacă pentru o populație compusă din n unități care poate fi descompusă în k subpopulații parțiale ($i=1,2,\dots,k$) cu n_1, n_2, \dots, n_k unități, se înregistrează variabile X, Y etc, se vorbește de agregare când:

- (a) repartitia după X în populația totală se formează din repartițiile parțiale după x ;

- (b) parametrii populației totale (media de exemplu) se determină în funcție de parametrii subpopulațiilor și de volumul acestora;

(c) o mărime relativă de intensitate ($Z = X/Y$) pentru întreaga populație se determină din mărimile relative de intensitate corespunzătoare subpopulațiilor parțiale ($b_i = x_i/y_i$). Z nu reprezintă o simplă sumă (Σb_i) ci o sumă ponderată ($\Sigma b_i q_i$) cu ponderile q_i , care nu depind de n_i , ci de repartizarea variabilei Y pe cele k colectivități parțiale.

- Însumarea prin intermediul variabilelor. Dacă se însumează valorile x_1, x_2, \dots, x_m ale variabilei X înregistrate pentru o unitate corespunzătoare unei variabile se vorbește, de asemenea, de agregare.

Însumarea directă a valorilor corespunzătoare mai multor variabile X, Y etc. sau prin intermediul unor ponderi reprezintă tot o agregare. Situațiile de mai sus intervin în calculele macroeconomice când se agregă sectoarele instituționale prin consolidare sau când se agregă tranzacțiile prin soldare (formarea de fluxuri nete).

Agregarea în sensul (2) pornește de la faptul că venitul național nu poate fi calculat ca o sumă a veniturilor individuale, deoarece, pe de o parte, ar apărea înregistrări repetate datorate redistribuirii veniturilor și, pe de altă parte, nu pot fi incluse fluxurile de venituri imputate.

Ca urmare, determinarea venitului național este posibilă numai pe baza unui model, și anume cel al fluxului circular închis.

Ultimul tip de agregare se bazează pe considerația că mai toate problemele teoriei indicilor au legătură cu agregarea. Multe axiome, care sunt valabile pentru mărimile de dinamică, nu sunt îndeplinite de indicii determinați ca valori medii. Teoria indicilor este o parte a teoriei generale a agregării deoarece indicele este o mărime de nivel pentru o populație delimitată calitativ (de exemplu totalitatea valorilor productivității muncii sau totalitatea prețurilor etc), la care mărimile individuale nu sunt direct însumabile, fiind mărimi de intensitate sau de dinamică.

Determinarea agregatelor macroeconomice presupune, totodată, și o bună adecvare.

Adecvarea este un principiu conform căruia conținutul indicatorilor trebuie să se apropie cât mai mult de conținutul categoriilor teoretice pe care se măsoară.

Realitatea practică a vieții economice nu cunoaște tipuri pure și, ca atare, o suprapunere perfectă între conținutul categoriilor teoretice și al celor statistice nu poate fi asigurată. Conținutul principiului adecvării constă în cerința de a apropia cât mai mult categoriile statistice de cele teoretice.

Principalele agregate macroeconomice, conforme cu manualul SEC '95 sunt definite astfel:

1) Produsul Intern Brut la prețuri de piață (PIB_{pp}) reprezintă rezultatul final al activității activității de producție a unităților productive rezidente.

2) Excedentul de exploatare al economiei totale.

Excedentul brut (sau net) de exploatare al economiei totale este egal cu suma excedentelor brute (sau nete) ale diferitelor ramuri de exploatare (ramuri de activitate) sau ale diferitelor sectoare instituționale.

3) Venitul mixt al economiei totale.

Venitul mixt brut (sau net) al economiei totale este identic cu venitul mixt brut (sau net) al sectorului gospodăriilor populației.

4) Venitul întreprinderilor din economie.

Venitul brut al întreprinderii (sau net) dintr-o economie este egal cu suma veniturilor brute (sau nete) ale întreprinderilor din diferite sectoare.

5) Venitul național (la prețuri de piață).

Venitul național brut (sau net) (la prețuri de piață) reprezintă ansamblul veniturilor primare primite de către unitățile instituționale rezidente: remunerarea salariaților, impozitele pe producție și importuri, minus subvențiile, veniturile din proprietate (cele de primit minus cele de plătit), excedentul de exploatare (brut sau net) și venitul mixt (brut sau net).

Venitul național brut (la prețuri de piață) este egal cu PIB diminuat cu veniturile primare vărsate de unitățile rezidente către unități nerezidente și mărit cu veniturile primare primite de la restul lumii de către unitățile rezidente.

Conceptul de venit național brut (VNB) (la prețuri de piață) este identic cu cel de produs național brut (PNB) (la prețuri piață) care a fost utilizat în general până acum în contabilitatea națională.

Venitul național nu este un concept de producție, ci un concept de venit, care este mai semnificativ să fie exprimat în termeni neți, adică după scăderea consumului de capital fix (CCF).

6) Venitul național disponibil (VND).

Venitul național disponibil brut (sau net) este egal cu suma veniturilor disponibile brute (sau nete) ale sectoarelor instituționale. Venitul național disponibil brut (sau net) este egal cu venitul național brut (sau net) (la prețuri piață) diminuat cu transferurile curente (impozite curente pe venit, pe patrimoniu etc, cotizații sociale, prestații sociale, alte transferuri curente) vărsate unităților nerezidente și mărit cu transferurile curente primite de la restul lumii de către unitățile rezidente.

7) Economia totală.

Acest agregat măsoară partea de venit național disponibil care nu este afectată de cheltuiala pentru consum final.

Economia națională brută (sau netă) este egală cu suma economiilor brute (sau nete) ale diferitelor sectoare instituționale. Valoarea netă a economiei totale este egală cu suma valorilor nete ale sectoarelor instituționale. Ea reprezintă valoarea activelor nefinanciare ale economiei totale (naționale), din care se scade soldul dintre activele financiare și pasivele financiare ale restului lumii.

8) Soldul operațiilor curente cu exteriorul.

Soldul contului exterior al veniturilor primare și al transferurilor curente reprezintă excedentul (dacă este negativ) sau deficitul (dacă este pozitiv) al economiei totale în cadrul operațiunilor sale curente (schimburi de bunuri și servicii, venituri primare, transferuri curente) cu restul lumii.

9) Capacitatea (+)/necesarul (-) de finanțare a economiei (naționale).

Capacitatea (+) sau necesarul (-) de finanțare al economiei totale este egal cu suma capacităților sau necesarului de finanțare al tuturor sectoarelor instituționale. Este suma netă a resurselor pe care economia totală le pune la dispoziția restului lumii (dacă este pozitivă) sau pe care le primește de la restul lumii (dacă este negativă).

Capacitatea (+) sau necesarul (-) de finanțare al economiei totale este egală dar de semn contrar cu necesarul (-) sau capacitatea (+) de finanțare a restului lumii.

9.3 Principalele caracteristici ale sistemului de indicatori

Sistemul de agregate macroeconomice trebuie să răspundă unor cerințe ale practicii economice, ce se pot sistematiza astfel:

a) Cerințe ale cunoașterii dimensiunii, structurii, calității și evoluției potențialului economic.

În acest scop, pornind de la conceptul de potențial economic, statistica calculează indicatori care exprimă numeric mărimea potențialului dintr-o perioadă dată, atât la nivelul unităților social-economice, ramurilor și subramurilor economiei, cât și la nivelul economiei naționale în ansamblul său.

b) Cerințe ale cunoașterii rezultatelor valorificării potențialului economic.

Pentru a caracteriza și analiza activitatea economică dintr-o perioadă de timp, este necesar să se măsoare, la nivelul agenților economici, ramurilor și subramurilor economice și pe ansamblul economiei naționale, mărimea, structura și dinamica bunurilor materiale și serviciilor obținute prin activitatea depusă.

Principalii indicatori calculați în scopul menționat, cu largă utilizare în analizele economico-financiare, sunt:

- valoarea adăugată, la nivelul agenților economici, ramurilor și subramurilor economice;

- produsul intern, produsul național și venitul național la nivelul economiei naționale.

c) Cerințe ale caracterizării și analizei eficienței activității economice, ale valorificării potențialului economic.

Statistica trebuie să calculeze indicatorii care exprimă mărimea eficienței factorilor de producție la nivelul unităților economice, ramurilor și subramurilor economice, precum și la nivelul economiei naționale pe ansamblul acesteia.

Pe baza indicatorilor care exprimă nivelul eficienței, se calculează indicatori care să pună în evidență modificarea calitativă de la o perioadă la alta, precum și indicatorii care să pună în evidență factorii care au influențat nivelul eficienței și modificarea ei.

d) Cerințe ale caracterizării și analizei nivelului de trai și calității vieții populației.

Ca instituție, statistica are ca atribuții de bază asigurarea informațiilor necesare conducerii societății, pentru cunoașterea și analiza stării economiei și nivelului de trai al populației. În acest scop, se calculează indicatori care să satisfacă aceste cerințe.

Conceptul de nivel de trai este complex; el nu poate fi exprimat decât printr-un sistem de indicatori. Acest sistem trebuie să pună în evidență și să permită analiza a trei aspecte:

- baza materială a nivelului de trai al populației, existentă în societate;

- nivelul de trai al populației în perioada analizată, modificările acestuia față de perioadele anterioare, precum și raportul față de nivelul de trai din alte țări cu nivel asemănător de dezvoltare;

- efectele nivelului de trai al populației din societate, reflectate în starea sănătății populației, gradul de instruire, durata de viață a populației, în principal în gradul de civilizație atins de societatea respectivă.

e) Cerințe ale caracterizării și analizei relațiilor financiar-bancare între agenții economici, sectoarele economice, populație, instituții guvernamentale și neguvernamentale.

În acest sens, statistica procedează la calcularea și analizarea indicatorilor financiar-monetari, care pot fi sistematizați în următoarele grupe principale:

- indicatori ai veniturilor și cheltuielilor bugetare;

- indicatori ai depozitelor bancare;

- indicatori ai datoriei publice;

- indicatori ai masei monetare și ai circulației monetare.

Determinarea indicatorilor macroeconomici, pornind de la cerințele prezentate mai sus, trebuie să țină seama de unele principii esențiale, și anume:

- Categoriile economice măsurate prin acești indicatori să fie definite pe baza teoriei economice de piață. Aplicarea acestui principiu în statistica noastră se face din anul 1990, respectiv de când calculele macroeconomice au început să se bazeze pe Sistemul Conturilor Naționale, sistem de calcul și analiză macroeconomică, ce răspunde cerințelor informaționale ale țărilor bazate pe economia de piață.

- Asigurarea comparabilității indicatorilor în timp și între diferite țări. Aplicarea acestui principiu are în vedere ca indicatorii macroeconomici să fie determinați pe întreaga perioadă luată în analiză, după aceeași concepție și metodologie. Pentru a asigura comparabilitatea indicatorilor macroeconomici pe plan internațional este necesar ca, în toate țările cuprinse în comparare, indicatorii să fie determinați după aceeași concepție și metodologie. În această direcție, în ultimii ani, prin Comisia de Statistică a ONU și prin EUROSTAT au fost elaborate metodologii unitare care sunt utilizate de statisticile naționale ale țărilor care fac parte din aceste organisme.

9.4 Considerații generale privind Sistemul Conturilor Naționale

Obiectivul general al SCN îl reprezintă crearea cadrului conceptual și de calcul care poate fi folosit pentru constituirea unei baze de date în măsură să asigure informațiile necesare fundamentării deciziilor macroeconomice în domeniul politicii economice și sociale. SCN furnizează date ce acoperă o diversitate de tipuri de activități economice din toate sectoarele economiei. Aceste date permit cunoașterea și caracterizarea variabilelor importante cum sunt: produsul intern, produsul național, venitul național, consumul final, formarea capitalului, veniturile personale disponibile ale populației, exportul, importul, investițiile etc, elemente care constituie indicatori de bază în caracterizarea și analiza stării economiei și a modificărilor intervenite în aceasta, într-o perioadă de timp. Indicatorii calculați pe baza SCN stau la baza fundamentării politicii economice pe termen mediu și lung, aprecierii înfăptuirii acesteia și adoptării deciziilor macroeconomice și la nivelul elementelor structurale ale economiei naționale.

SCN constituie forma standard, comparabilă, de raportare a datelor statistice naționale și internaționale. Indicatorii calculați prin SCN sunt folosiți pentru compararea internațională a nivelului și structurii diferitelor economii naționale. Astfel, produsul intern brut pe locuitor, venitul național pe locuitor, dinamica acestor indicatori, puterea de cumpărare a veniturilor populației, rata brută a capitalului etc. sunt indicatori utilizați frecvent în evaluarea și compararea performanțelor economiilor naționale.

Utilizatorii principali ai calculelor macroeconomice sunt: instituțiile guvernamentale, organisme internaționale, organizațiile private, institutele de cercetare, firmele și, nu în ultimul rând, populația.

9.5 Funcțiile și particularitățile Sistemului Conturilor Naționale

Sistemul Conturilor Naționale face posibilă descrierea economiei naționale prin reprezentarea legăturilor între participanții la viața economico-socială a unei națiuni.

Sistemul Conturilor Naționale îndeplinește următoarele **funcții**:

- Permite elaborarea politicilor macroeconomice naționale, pe baza indicatorilor rezultați în urma întocmirii conturilor naționale și a tabloului economic de ansamblu. Pe baza datelor obținute, se previzionează bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale și se pot face analize economice pe termen scurt, mediu și lung.

- Furnizează date și un sistem de norme comun mai multor parteneri. Elaborarea conturilor naționale permite informarea cetățenilor asupra mersului economiei naționale, asigură furnizarea datelor pentru anumite categorii de unități și furnizează date comisiilor internaționale pentru efectuarea comparațiilor.

- Asigură structurarea sistemelor de informare macroeconomică și chiar microeconomică. Între SCN și celelalte sisteme macroeconomice (contabilitatea bugetară, balanța de plăți, finanțele publice, structurile vamale, monetare, financiare și bancare) există o interdependență, furnizându-se reciproc informațiile necesare.

- Asigură armonizarea economiei și a activității de stat.

- Descrie sistematic interdependențele macroeconomice.

Ca orice știință, Sistemul Conturilor Naționale are un obiect de cercetare propriu și o metodă de realizare a acestui obiect. Obiectul de cercetare contabilității macroeconomice constă în reflectarea valorică a tuturor tranzacțiilor din economie, precum și a patrimoniului național la un moment dat.

Obiectul statisticii îl constituie „studierea aspectelor cantitative ale determinărilor calitative ale fenomenelor de masă, fenomene care sunt supuse acțiunilor legilor statistice ce se manifestă în condiții concrete, variabile în timp, spațiu și de organizare socio-economică”.

Pornind de la obiectul său - descrierea proceselor și legăturilor din economie - **particularitățile** SCN pot fi sistematizate astfel:

a) SCN este o metodă de înregistrare și prezentare cantitativă a economiei. Scopul imediat al sistemului este să descrie cifric activitatea economică, fluxurile materiale, de venituri și financiare care au loc în economie între diferitele subiecte economice.

b) SCN este o reprezentare cantitativă sintetizată și agregată a realității economice. Activitatea economică se compune dintr-o multitudine de fluxuri economice cu caracter variat. Pentru a avea o imagine sintetică, clară a economiei naționale, SCN trebuie să ordoneze fluxurile care alcătuiesc activitatea economică, să le sistematizeze după criterii riguroase, să le sintetizeze și să le prezinte în tabele care, în ansamblul lor, formează un sistem de conturi al economiei naționale, sistem de calcul și analiză a economiei ce răspunde cerințelor informaționale ale unei economii de piață.

c) Realitatea economică reflectată în SCN se grupează după caracteristici de spațiu și timp. Din punct de vedere al caracteristicilor de spațiu se alcătuiesc conturi naționale în profil național, plurinațional (SCN alcătuit pentru Uniunea Europeană) și regional (pentru țări care au dimensiuni mari și o economie complexă). După caracteristica timp, conturile sunt alcătuite trimestrial, anual, pe mai mulți ani sau la un moment dat.

d) SCN evidențiază, prin conținutul său, dimensiunea și structura unei economii bazate pe relații de piață. Ca urmare, concepția care stă la baza sistemului este teoria economiei de piață.

e) SCN folosește principiul contabil al dublei înregistrări. Conturile înregistrează, pe de o parte, resursele, iar pe de altă parte, folosirea acestora.

SCN este un sistem format dintr-un ansamblu de conturi și tabele al cărui scop este de a furniza o imagine sintetică, comparabilă și cât mai completă a activității economice desfășurate într-o perioadă de timp în țara care utilizează sistemul.

Procedee proprii statisticii (tabelele și mărimile agregate).

Tabelele reprezintă forma de prezentare a datelor într-o prelucrare statistică. Tabelele prezintă indicatorii economiei într-un sistem corelat, format din una sau mai multe serii statistice. Tabelele sunt folosite de Sistemul Conturilor Naționale în procesul prelucrării datelor culese, la analiza și interpretarea informațiilor obținute și la prezentarea indicatorilor determinați în urma prelucrării.

În Sistemul Conturilor Naționale se utilizează tabele pentru înregistrarea și prelucrarea datelor (tabelul intrări-ieșiri, tabelul operațiunilor financiare, tabelul de ansamblu al economiei naționale), precum și tabele în care sunt analizați și interpretați indicatorii macroeconomici obținuți în conturile naționale.

Mărimile agregate. Pentru determinarea rezultatelor activității economice la nivel macroeconomic, este necesar să se determine mărimi agregate pe baza indicatorilor din conturile naționale.

Agregatele obținute din sistemul conturilor apar sub formă de sold precum valoarea adăugată brută, venitul disponibil brut, capacitate sau necesar de finanțare.

Pe baza acestor indicatori se determină produsul intern brut, produsul național brut, produsul intern net, produsul național net. În Sistemul Conturilor Naționale se mai determină și indicatorii monetari a căror mărime este dependentă de rezultatele activității și de o serie de politici fiscale și monetare, de relațiile cu străinătatea etc.

9.6 Grupele de conturi din cadrul SCN

Activitatea economică este evidențiată în trei categorii de conturi, după cum urmează

1. Conturi ale activității agenților economici;
2. Conturi ale activității sectoarelor și ramurilor economice;
3. Conturi macroeconomice.

Conturile agenților economici evidențiază tranzacțiile agenților economici într-o perioadă de timp și au următoarea utilitate.

Conturile sectoarelor evidențiază activitatea diferitelor sectoare și ramuri ale economiei, având următoarea utilitate.

Conturile macroeconomice pun în evidență activitatea pe ansamblul economiei naționale și au următoarea utilitate:

- a) analiza formării, mișcării, repartiției și utilizării veniturilor;
- b) analiza interdependențelor care se formează în economia națională între fluxurile economice;
- c) cunoașterea stării economiei, a stabilității prețurilor, a gradului de ocupare a forței de muncă etc.

Producția intermediară și producția finală. Rezultatele activității de producție dintr-o perioadă de timp pot fi folosite în aceeași perioadă pentru a produce noi bunuri economice și, în acest caz, valoarea producției respective este evidențiată sub denumirea de producție intermediară sau consum intermediar (CI). Partea care nu se folosește în aceeași perioadă pentru a produce noi produse se evidențiază sub numele de producție finală.

Consumul final, investițiile și amortizarea. Pentru calculele macroeconomice, delimitările dintre consumul final, investiții brute și amortizări sunt de mare importanță.

Consumul final cuprinde valoarea cumpărărilor făcute de gospodăriile private și rezultatele activității sectorului public care nu reprezintă modificări în mărimea patrimoniului material al sectorului. Mărimea cheltuielilor care sunt atribuite consumului final, respectiv investițiilor brute, depinde în mare parte de măsurarea patrimoniului material al sectorului. Deoarece pentru gospodăriile private nu se evidențiază acumularea, deci nici patrimoniul de bunuri, toate cumpărăriile efectuate de populație și de organizațiile private fără caracter lucrativ sunt înregistrate drept cheltuieli pentru consumul privat.

Conceptul „intern” și conceptul „național”. Economia națională - ca un ansamblu care este studiat și analizat pe baza calculelor macroeconomice efectuate în SCN - nu poate fi privită ca o simplă delimitare geografică. Aceasta, deoarece în cadrul granițelor geografice acționează instituții sau persoane străine, iar agenții economici ai țării respective pot activa în afara granițelor țării. Pentru o multitudine de procese economice se pune întrebarea dacă acestea trebuie cuprinse în calculele macroeconomice ale țării respective (de exemplu, tratarea veniturilor realizate din muncă, obținute de cetățenii români în străinătate). În calculele macroeconomice, delimitarea economiei se realizează pe baza a două criterii: unul este valabil pentru instituții, iar celălalt se referă la persoanele care aparțin de țara respectivă.

a) Economia națională reprezintă totalitatea instituțiilor (unităților instituționale) ce au un centru de interes în teritoriul economic.

b) Economia națională reprezintă totalitatea persoanelor ce au un centru de interes pe teritoriul economic.

Rezultatele calculelor macroeconomice, în funcție de cele două criterii nu sunt identice. Astfel, veniturile realizate de o firmă străină în România se cuprind conform criteriului a) în calculele macroeconomice în România. Dacă delimitarea se face după criteriul b), aceste venituri apar ca venituri personale în calculele țării de care aparține proprietarul firmei. Calculelor economice efectuate pe baza criteriului a) le corespunde conceptul de „intern” (suma activităților desfășurate de agenții economici din interiorul țării), iar celor realizate pe baza criteriului b) le corespunde conceptul de „național”.

Conținutul conturilor macroeconomice. Conturile macroeconomice sunt rezultatul unor multiple agregări și sintetizări ale informațiilor cuprinse în conturile alcătuite pe subiecte economice, sectoare economice și ramuri de activitate. Ele sunt subordonate unor cerințe esențiale ale calculelor macroeconomice, și anume furnizarea informațiilor necesare pentru a cunoaște și a analiza: producția de bunuri pe economia națională, structura și utilizarea acesteia, formarea și repartiția veniturilor în societate, utilizarea veniturilor societății. Pentru a analiza aceste aspecte esențiale ale vieții economice din societate, se alcătuiesc următoarele grupe de conturi naționale:

Conturi naționale care, prin conținutul lor, stau la baza calculării indicatorilor sintetici ai producției de bunuri. În acest scop, sunt alcătuite două conturi:

- contul sintetic de bunuri (Contul 0);
- contul de producție (Contul 1).

Conturi naționale care, prin conținutul lor, stau la baza calculării indicatorilor care permit analiza formării veniturilor, repartiției și utilizării acestora. În acest scop, se alcătuiesc:

- contul de creare a veniturilor (Contul 2);
- contul de repartiție a veniturilor (Contul 3);
- contul de redistribuire a veniturilor (Contul 4);
- contul de utilizare a veniturilor (Contul 5).

Conturi naționale care, prin conținutul lor, stau la baza calculării indicatorilor și analizei modificării patrimoniului, și anume:

- contul de modificare a patrimoniului (Contul 6);
- contul de finanțare a modificării patrimoniului (Contul 7).

Conturi care stau la baza analizei tranzacțiilor cu străinătatea (restul lumii). Se alcătuiește un cont de bază, contul „Restul lumii” sau „Străinătatea (Contul 8), care are anexe ce cuprind informații mai detaliate referitoare la relațiile economice ale țării cu alte state.

Vom prezenta succint conținutul conturilor naționale menționate.

• **Contul sintetic de bunuri** (Contul 0) se elaborează numai la nivelul economiei naționale. În el se evidențiază, pe de o parte, dimensiunea și proveniența bunurilor materiale și serviciilor pe sectoare și ramuri de activitate, iar pe de altă parte, utilizarea acestora în scopuri productive, pentru consum și dezvoltare, elemente evidențiate, de asemenea, pe ramuri și sectoare de activitate.

Contul sintetic de bunuri (Contul 0)

-Valoarea producției (pe ramuri și sectoare economice) - PB	-Consum intermediar (pe ramuri și sectoare economice) - C_i
-Import - I_{mp}	-Consum final - C_f
-Impozite nete pe produse și pe import – IIN	-Investiții brute - $Inv.b$
	-Export – Exp
Producția totală de bunuri = Utilizarea totală a bunurilor	

Contul sintetic de bunuri nu prezintă sold, fiind implicit echilibrat prin relația de egalitate ce trebuie să existe între resurse și utilizări:

$$PB + I_{mp} + IIN = C_i + C_f + Inv.b + Exp \quad (1.1)$$

Contul se construiește după conceptul „intern” și trebuie corelat cu tabelul input-output, care prezintă detaliat, pe ramuri și subramuri, producția de bunuri și utilizarea acesteia. Acest tabel este un instrument ce permite să se analizeze profund producția și utilizarea ei pe un număr mare de ramuri, precum și legăturile care se formează între ramuri în procesul producției.

• **Contul de producție** (Contul 1) se construiește la nivelul sectoarelor și pe ansamblul economiei naționale. Prin el se sintetizează tranzacțiile ce caracterizează activitatea de producție a subiectelor economice interne. Ca și contul sintetic, elementele contului de producție sunt evidențiate detaliat prin tabelul input-output. În contul producție se înregistrează, în partea dreaptă, valoarea producției pe sectoare și, în partea stângă, consumul intermediar (pe sectoare) și valoarea adăugată brută din fiecare sector, respectiv produsul intern brut pe economia națională. Soldul contului este valoarea adăugată brută (la nivelul unui sector), respectiv produsul intern brut (la nivelul economiei naționale). Contul se construiește după conceptul „intern”. Ca regulă, soldul conturilor naționale apare în partea stângă și acesta se evidențiază în contul următor, ca resursă (în partea dreaptă).

Contul de producție (Contul 1)

-Producția intermediară (pe sectoare) - C_I	-Valoarea producției (pe sectoare economice) - PB
-Valoarea adăugată brută -pe sectoare - VAB_{pp} sau	
-Produsul intern brut (pe ec.națională) - PIB_{pp}	

Spre deosebire de contul sintetic de bunuri, care evidențiază resursele de bunuri dintr-o perioadă (producția indigenă și importul) și utilizarea acesteia, contul de producție evidențiază valoarea producției pe sectoare și separarea acesteia în consum intermediar și valoare adăugată brută pe sectoare, respectiv produsul intern brut pe economia națională.

Relația de echilibru a contului de producție este:

$$VAB_{pp} = PB - C_I \text{ la nivelul sectoarelor} \quad (1.2)$$

$$PIB_{pp} = PB - C_I \text{ la nivelul economiei naționale} \quad (1.3)$$

• **Contul de creare a veniturilor** (Contul 2) evidențiază pentru fiecare sector și pentru întreaga economie formarea veniturilor din activitatea economică și din patrimoniu. Mărimea acestor venituri se exprimă prin indicatorul valoare adăugată netă, când calculul se face pe sectoare și produsul intern net (suma valorilor adăugate nete din toate sectoarele), când calculul se face la nivelul economiei naționale.

Contul de creare a veniturilor (Contul 2)

-Amortizare - A_m	-Valoarea adăugată brută (pe sectoare) - VAB_{pp} sau
-Impozite indirecte pe produse și import - I_{ind}	
-Valoarea adăugată netă (pe sectoare) - VAN_{pf} sau	-Produsul intern brut (pe ec. națională) - PIB_{pp} -Subvenții - S_v
-Produsul intern net (pe ec. națională)- PIN_{pf}	

În partea dreaptă se evidențiază valoarea adăugată brută, sau produsul intern brut, indicatori exprimați în prețurile pieței și subvențiile de exploatare. Dacă din elementele din partea dreaptă ($PIB_{pp} + \text{Subvenții}$) se elimină amortizarea și impozitele indirecte, se obține soldul contului de creare a veniturilor:

$$PIN_{pf} = PIB_{pp} + S_v - (A_m + I_{ind}) \quad (1.4)$$

• **Contul de repartitie a veniturilor** (Contul 3) evidențiază repartitia primară a veniturilor. În el se sintetizează, pe lângă veniturile factorilor create în interiorul țării, și veniturile factorilor încasate din străinătate și cele plătite străinătății. La alcătuirea acestui cont se realizează trecerea de la calculul după conceptul „intern” la calculul după conceptul „național”. În partea dreaptă se evidențiază PIN exprimat în prețurile factorilor, respectiv suma veniturilor factorilor de producție din interiorul țării și veniturile factorilor încasate din străinătate, respectiv veniturile factorilor de producție naționali din activitatea desfășurată în alte țări. În partea stângă se evidențiază veniturile factorilor de producție plătite străinătății ca urmare a activității depuse în interiorul țării de către agenții economici ce aparțin altor țări, precum și soldul acestui cont reflectat prin indicatorul venit național.

Contul de repartitie a veniturilor (Contul 3)

-Veniturile factorilor de producție plătite în străinătate - VFPS	-Produsul intern net (pe economia națională)- PIN_{pf} -Veniturile factorilor de producție încasate din străinătate - VFIS
-Venitul național - VN	

Venitul național, numit și produsul național net, este exprimat în prețurile factorilor. Acest indicator se obține adăugând la PIN_{pf} soldul veniturilor factorilor de producție în raport cu străinătatea (SVFS), adică diferența dintre veniturile factorilor încasate și plătite.

$$VN \text{ sau } PNN_{pf} = PIN_{pf} + SVFS = PIN_{pf} + (VFIS - VFPS) \quad (1.5)$$

• **Contul de redistribuire a veniturilor** (Contul 4) evidențiază elementele care stau la baza caracterizării și analizei trecerii de la indicatorul venit național (soldul Contului 3), la venitul național disponibil. Din venitul național, orice țară efectuează o serie de plăți către alte țări, plăți care nu sunt legate de activitatea de producție, cum sunt: cotizații la organismele internaționale la care este afiliată, asigurări sociale, daune, penalizări, ajutoare, etc. Evident că aceste plăți micșorează venitul național. Totodată, fiecare țară poate încasa de la alte țări sume ce pot reprezenta: asigurări sociale, ajutoare, daune, despăgubiri etc., încasări care măresc venitul național creat. Venitul național creat corectat cu soldul încasărilor și plăților în raport cu străinătatea și care nu sunt legate de activitatea productivă se exprimă prin venitul național disponibil.

Contul de redistribuire a veniturilor (Contul 4)

-Transferuri curente plătite către alte țări -TCPS	-Venitul național - VN
-Venitul național disponibil - VND	-Transferuri curente încasate de la alte țări - TCIS

Deci venitul național disponibil, care este soldul Contului 4, se calculează astfel:

$$VND = VN + (TCIS - TCPS) = VN + STCS \quad (1.6)$$

unde *STCS* - soldul transferurilor curente în raport cu străinătatea.

Încasările și plățile (nelegate de activitatea factorilor de producție) care au loc în raporturile cu alte țări sunt denumite transferuri curente (asigurări sociale, daune, amenzi, penalizări, ajutoare etc).

Venitul disponibil este un venit net. Dacă la venitul net disponibil se adaugă amortizarea capitalului fix, se obține venitul brut disponibil, indicator frecvent utilizat în analizele macroeconomice.

• **Contul de utilizare a veniturilor** (Contul 5) evidențiază utilizarea în interiorul țării a veniturilor nete disponibile. Acestea pot fi folosite de membrii societății pentru consumul privat și de instituții pentru consumul public. Consumul privat și consumul public alcătuiesc consumul final de bunuri materiale și servicii al societății. Pe lângă consumul final, venitul net disponibil poate fi utilizat pentru economii (acumulare).

Consumul privat exprimă cheltuielile făcute de populație pentru cumpărarea de mărfuri și servicii necesare satisfacerii nevoilor proprii.

Consumul public exprimă cheltuielile făcute de instituțiile publice pentru materiale, combustibil, energie, amortizare și alte consumuri necesare prestării serviciilor publice către populație.

Economiile evidențiate în cont constituie principala sursă de finanțare a investițiilor, ca element principal al acumulării făcute în societate, element care sporește avuția națională acumulată. În baza celor arătate, Contul 5, într-o formă sintetică, se prezintă astfel:

Contul de utilizare a veniturilor (Contul 5)

-Consumul final – CF	-Venitul național disponibil - VND
-Consumul privat - C_{pv}	
-Consumul public – C_{pb}	
-Economii nete – E	

Soldul contului rezultă din următoarea relație:

$$E = VND - CF = VND - (C_{pv} + C_{pb}) \quad (1.7)$$

Economiile nete reflectate în Contul 5 sunt utilizate pentru dezvoltare (investiții nete), care determină creșterea patrimoniului tehnico-material, respectiv sporirea avuției acumulate a societății reflectate în contul de modificare a patrimoniului.

• **Contul de modificare a patrimoniului** (Contul 6) evidențiază, în partea dreaptă, economiile brute (economii nete plus amortizarea) și transferurile de patrimoniu din străinătate, iar în partea stângă, componentele în care s-au concretizat aceste surse (investiții brute și transferuri de patrimoniu în străinătate). Este evident că transferurile de patrimoniu din alte țări măresc patrimoniul țării, iar transferurile către alte țări îl micșorează.

În acest cont, cum rezultă din conținutul său, nu se evidențiază mărimea absolută a patrimoniului material (avuției acumulate), ci numai modul cum sunt utilizate mijloacele disponibile pentru acumulare, deci numai sporirea patrimoniului, a avuției acumulate în perioada analizată.

Contul de modificare a patrimoniului (Contul 6)

-Investiții brute - Inv.b	-Economii brute - EB
-Transferuri de patrimoniu către alte țări - TPRS	-Economii nete - E
-Soldul finanțării – SF	-Amortizare - A _m
	-Transferuri de patrimoniu din alte țări - TPSR

Soldul finanțării se calculează astfel:

$$SF = (EB - Inv.b) + (TPSR - TPRS) \quad (1.8)$$

Informațiile din contul de modificare a patrimoniului sunt completate cu informațiile dintr-un alt cont macroeconomic, contul finanțării.

• **Contul de finanțare a modificării patrimoniului** (Contul 7) evidențiază pe ansamblul țării modificările intervenite în nivelul și structura creanțelor și angajamentelor financiare ale țării.

• **Contul străinătatea sau restul lumii** (Contul 8) evidențiază tranzacțiile subiecților economice interne cu alte țări. În partea dreaptă se arată veniturile încasate din străinătate: din vânzări de bunuri, din activitatea de producție desfășurată de agenții economici naționali în alte țări, din valorificarea patrimoniului material aflat în alte țări, din transferuri (asigurări sociale, ajutoare, daune etc.) sau din modificarea angajamentelor. În partea stângă se evidențiază plățile făcute către străinătate, cum sunt: importul de bunuri, plăți cuvenite agenților economici străini pentru activitatea economică depusă în țară, plata unor transferuri către alte țări.

Contul restul lumii (Contul 8)

-Cumpărări de bunuri (import)	-Vânzări de bunuri (export)
-Venituri din activitatea economică și din patrimoniu plătite străinătății	-Venituri din activitatea economică și din patrimoniu încasate din străinătate
-Transferuri curente către străinătate	-Transferuri curente din străinătate
-Transferuri de capital către străinătate	-Transferuri de capital din străinătate
-Modificarea creanțelor	-Modificarea angajamentelor

Acest cont sintetic se defalcă pe subconturi, și anume:

• Contul extern de bunuri materiale și servicii, în care se evidențiază importul și exportul, soldul lui reflectând soldul balanței externe de bunuri și servicii.

• Contul extern al veniturilor factorilor și al transferurilor curente, în care se înregistrează, pe lângă soldul subcontului anterior, veniturile factorili de producție încasate și plătite în raport cu alte țări. Soldul acestui subcont este soldul curent al balanței externe.

• Contul de capital evidențiază influența transferurilor de capital din/către străinătate.

• Contul financiar reflectă modificările intervenite, în perioada analizată, în nivelul și structura creanțelor și angajamentelor față de străinătate.